

Portāliem būs jāatbild par anonīmajiem komentāriem

Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā "Delfi pret Igauniju" par godu un cieņu aizskarošajiem komentāriem rada jaunu precedentu

Jānis Jurkāns 1.novembris 2013 07:00

Iespējams, lasītāji būs pamanījuši, ka Delfi.lv un citi portāli ir ieviesuši atsevišķu sadaļu, kurā tiek publicēti reģistrētie un neregistrētie lietotāju komentāri. Šāda rīcība, manuprāt, norāda uz vēlmi zināmā laika posmā atteikties no anonīmajiem komentāriem, un tas ir saistīts ar izmaiņām portālu atbildībā par godu un cieņu aizskarošajiem komentāriem.

Izmaiņas atbildības regulējumā balstās uz šāgada 10.oktobra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā "Delfi pret Igauniju", kurā tiesa atzina par pamatotu Igaunijas Augstākās tiesas spriedumu lietā "Vjatšeslav Leedo pret Delfi".

Šis spriedums rada jaunu precedentu, kas ļauj interneta vidē aizskartajām personām, kuras cietušas no anonīmiem komentāriem, tieši vērsties pret elektronisko sakaru komersantu, kurš ļauj tās lietotājiem pievienot anonīmus komentārus.

Līdzšinējā tiesu prakse

Līdzšinējā Eiropas Savienības tiesu prakse krasi atšķiras no tikko pieņemtā Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma lietā "Delfi pret Igauniju". Eiropas Savienības tiesa ar 2010.gada 23.marta spriedumu apvienotajās lietās no C-236/08 līdz C-238/08 "Google France un Google" un 2011.gada 12.jūlija spriedumu lietā C-324/09 "L'Oréal un Citi" norādījusi, ka svarīgi ir pārbaudīt, vai attiecīgajā lietā elektronisko sakaru komersants ir bijis neitrāls, vai viņa rīcība ir bijusi automātiska un pasīva, kas pierāda viņa neziņu par informāciju, ko viņš uzglabā.

Ja tika konstatēts, ka elektronisko sakaru komersantam nav bijusi aktīva loma, tas nevarēja tikt saukts pie atbildības, ja vien, uzzinot par komentāru prettiesisko raksturu, tas nebija nekavējoties aizskarošos komentārus izņēmis vai liedzis tiem pieeju. Tādējādi var secināt, ka līdz šim elektronisko sakaru komersanti netika uzskatīti par līdzautoriem informācijai, ko pievienoja tās reģistrētie un neregistrētie lietotāji.

Tāpat elektronisko sakaru komersantam nebija pienākums sekot un izvērtēt, vai lietotāju pievienotie komentāri un cita informācija neaizskar citas personas godu un cieņu. Tieši minēto iemeslu dēļ līdz šim aizskartā persona varēja celt prasību tikai pret aizskarošās informācijas sākotnējo publicētāju, bet ne pret pašu elektronisko sakaru komersantu.

Līdzīgi 2000.gada 8.jūnija Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/31/EC par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) paredz, ka elektronisko sakaru komersants nav atbildīgs par informāciju, ko viņš uzglabā, ja pēc iebildumu saņemšanas elektronisko sakaru komersants būs rīkojies ātri, lai informāciju izņemtu vai liegtu tai pieeju.

Savukārt 2003.gada 28.maijā tika parakstīta Eiropas Padomes Ministru komitejas deklarācija „Par komunikācijas brīvību internetā”, kura paredzēja Eiropas Savienības dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, ka interneta pakalpojuma sniedzēji ir atbrīvoti no atbildības par interneta informācijas resursu saturu tajos gadījumos, kur šī pakalpojuma sniedzēja kontroles funkcijas ir ierobežotas, piemēram, interneta portālu sniegtā iespēja brīvi komentēt internetā ievietoto informāciju.

Tādējādi, pamatojoties uz Eiropas Savienības tiesību aktiem un līdzšinējo Eiropas Savienības tiesas judikatūru, aizskartā persona, kuras gods un cieņa bija aizskarts elektronisko sakaru tīmeklī ar publicētajiem komentāriem, varēja celt prasību tikai pret aizskarošās informācijas sākotnējo publicētāju, ja vien aizskartā persona spēja identificēt aizskarošās informācijas sākotnējo publicētāju.

Ņemot vērā to, ka pārsvarā elektronisko sakaru tīmeklī personas neatklāj savu identitāti, bet pievieno anonīmus komentārus, kas bieži vien ir aizskaroši, aizskartajai personai bija ļoti grūti un laikietilpīgi identificēt attiecīgā anonīmā komentētāja identitāti. Lai noskaidrotu aizskarošās informācijas sākotnējo publicētāju, aizskartajai personai vajadzēja vērsties tiesā ar pieteikumu par pierādījumu nodrošināšanu pirms prasības celšanas, lūdzot tiesu pieprasīt elektronisko sakaru komersantam sniegt informāciju par abonentu vai reģistrēto lietotāju. Proti, tā vārdu, uzvārdu, IP adresi un citus datus, kas nepieciešama, lai identificētu aizskarošās informācijas autoru.

Bieži vien portālu sadaļās, kurās anonīmie lietotāji var brīvi komentēt tēmas, publikācijas un pievienot jebkuru informāciju, var būt vairāk nekā viens aizskarošās informācijas sākotnējais publicētājs. Katra anonīmā komentāra autora identifikācija prasa aizskartās personas laiku un līdzekļus, tādējādi apgrūtinot aizskartajai personai pilnvērtīgu iespēju tiesiski aizstāvēt savas aizskartās intereses elektronisko sakaru tīmeklī. Piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā lietā "Delfi pret Igauniju" elektronisko sakaru vietnē bija publicēti 185 anonīmi komentāri, katrs bija tieši vērsti pret publikācijā minēto uzņēmēju un tās vadību. Līdz ar to var secināt, ka līdzšinējā procedūra bija ļoti apgrūtināša un laikietilpīga.

Pārmaiņas saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2013.gada 10.oktobra spriedumu

Eiropas Cilvēktiesību tiesa spriedumā lietā "Delfi pret Igauniju" atzinusi, ka elektronisko sakaru komersants ir uzskatāms par publicēto komentāru līdzautoru, jo gūst peļņu no komentāru izvietošanas un citām lietotāju darbībām.

Tiesa vērsusi uzmanību uz to, ka elektronisko sakaru komersantam ir pienākums izvērtēt, vai elektronisko sakaru vietnē publicētā informācija var radīt sabiedrībā negatīvu reakciju pret publikācijā minētajām personām un uzņēmumiem, ņemot vērā attiecīgajā vietnē publicēto komentāru raksturu.

” Proti, elektronisko sakaru komersantam ir pienākums izvērtēt risku, vai elektronisko sakaru vietnē publicētie komentāri varētu kļūt nepamatoti aizskaroši un iet tālāk par sabiedrībā pieļaujamām kritikas robežām.

No šī brīža elektronisko sakaru tīmeklī aizskartā persona, pamatojoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā "Delfi pret Igauniju", var vērsties gan pret aizskarošās informācijas sākotnējo publicētāju, gan pret elektronisko sakaru komersantu Civiltiesprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Ceļot prasību Latvijā, aizskartajai personai atbilstoši Civiltieslikuma 1635. un 2352. prim pantam ir tiesības uz atlīdzību par nodarīto morālo kaitējumu, kuras apmēru nosaka tiesa.

Ceļot šādu prasību, der atcerēties, ka Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts 2012.gada 17.oktobra spriedumā lietā SKC-637/2012 ir norādījis, ka likumā „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 2.pantā noteiktais masu informācijas līdzekļu uzskaitījums nav izsmeļošs un ka minētā tiesību norma attiecināma arī uz tiem masu informācijas līdzekļiem, kas darbojas interneta vidē un nodarbojas ar informācijas vākšanu, sagatavošanu un izplatīšanu, proti, uz elektronisko sakaru komersantiem - interneta portāliem.

Kaitējuma atlīdzību var piedzīt ne tikai Latvijā

Eiropas Savienības tiesa ar 2011.gada 25.oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-509/09 un C-161/10 norādījusi, ja apgalvotais personisko tiesību aizskārums ir noticis ar internetā ievietotas informācijas saturu, persona, kura sevi uzskata par aizskartu, var celt prasību atlīdzināt nodarīto kaitējumu, vai nu tās dalībvalsts tiesās, kurā ir reģistrēts šīs informācijas izplatītājs, vai arī tās dalībvalsts tiesās, kurā atrodas tās interešu centrs.

Tāpat šī persona var arī celt prasību vietā, kuras teritorijā ir pieejama vai ir bijusi pieejama internetā ievietotā informācija. Tiesa, kurā aizskartā persona vērsusies ar savu prasību, var lemt tikai par tiem nodarītajiem zaudējumiem,

kas nodarīti tās jurisdikcijā.

Nobeigumā ceru, ka izklāstītās pārmaiņas cels interneta portālu komentāru līmeni un padarīs tos plašam lasītāju lokam interesantākus un argumentētākus.

Autors ir zvērināts advokāts, advokātu biroja „O. Cers un J. Jurkāns” partneris

|